

Зуб О.М.
студ. гр. Б6\2

Миколаївський державний аграрний університет.
Науковий керівник – Дубініна М.В.
к.е.н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

На сьогоднішній день в середовищі економічних відносин існують високі вимоги до якості внутрішнього контролю, які зумовлюють потребу його вдосконалення кращими фахівцями в цій сфері. Формування ринкових відносин потребує підвищення вимог до якості управління сільськогосподарськими підприємствами. В умовах суттєвого впливу на сільськогосподарське виробництво надзвичайних ситуацій природного характеру найважливішим напрямком підвищення ефективності систем управління є вдосконалення їх складової частини - контролю.

Вагомий внесок у розвиток теоретичних і практичних аспектів внутрішнього контролю здійснили зарубіжні науковці: В.Д. Андрєєв, З.А. Арєнс, І.А. Белобжецький, В.В. Бурцев, Дж. К. Лоббек, Т.Д. Попова, М.І. Протасов, Дж. К. Робертсон, В.П. Суйц, Дж. Фостер, Д. Хан, Ч.Т. Хорнгрен, Л.А. Шмельцер, С.О. Шохін та вітчизняні, серед яких: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валусєв, З.В. Гуцайлюк, В.А. Дерій, Є.В. Калюга, Г.Г. Кірейцев, М.В. Кужельний, В.Ф. Максимова, В.С. Рудницький, Л.В. Сухарева, Б.Ф. Усач, М.Г. Чумаченко, Л.С. Шатковська, В.О. Шевчук та ін. У той же час окремі питання організації та методики внутрішнього контролю на підприємствах агропромислового виробництва потребують подальших досліджень.

Мета роботи є проаналізувати сучасний стан внутрішнього контролю сільськогосподарських підприємств як основи їх ефективної діяльності, а також розробити пропозиції щодо вдосконалення організаційних і методичних аспектів такого контролю. Внутрішній контроль - це складова бізнес-процесу, що забезпечує прийнятний для бізнесу рівень контрольованого (або залишкового) ризику.

Система внутрішнього контролю - це організаційна структура, операційні процедури, а також адміністративні методи, які застосовуються керівниками всіх рівнів з тим, щоб забезпечити ефективне виконання програм та адміністративних заходів у відповідності до визначених цілей [5].

Відповідно до стандартів Інституту внутрішніх аудиторів та моделі COSO система внутрішнього контролю складається з таких елементів: контрольне середовище і моральний клімат, інформаційних систем (збір, аналіз, передача інформації за призначенням), процедури контролю, оцінка ризику, моніторинг і виправлення помилок [1]. Елементи контрольної системи мають характеристики, функціонують і взаємодіють відповідно до певних вимог та принципів, що визначені для контрольної системи. Кожний елемент повинен забезпечити ефективність системи контролю і ефективність системи управління підприємством загалом.

У побудові підрозділів внутрішнього аудиту та контролю в міністерстві аграрної політики України можливо використовувати такі документи щодо побудови внутрішнього контролю:

- Концепція COSO визначає основні положення побудови внутрішнього контролю, орієнтованого на відстеження економічних ризиків. На сьогодні ці положення покладені в основу більшості розробок у цій сфері набули найширшого використання.

- Концепція SAC пропонує підтримку внутрішнім аудиторам у питаннях контролю та аудиту в умовах інформаційних систем, надає детальне керівництво щодо вивчення впливу різних компонентів інформаційних технологій на систему внутрішнього контролю.

- У стандарті CobiT сформульовано послідовність дій та критерії оцінки внутрішнього контролю інформаційної системи для управління (її конфіденційності, цілісності, відповідності критеріям ефективності, продуктивності, без-пеки, узгодженості, надійності).

- Стандарти 8A8 55 та 8A8 78 надають вказівки зовнішнім аудиторам стосовно вивчення впливу внутрішнього контролю на планування і проведення аудиту фінансової звітності установами, де адаптовано елементи внутрішнього контролю за концепцією C080. Ці документи містять багато спільних компонентів і орієнтовані на окремих користувачів. Концепція C080 – на керівництво для організації належної системи внутрішнього контролю, CoBiT використовується керівництвом, внутрішніми аудиторами, працівниками організацій, 8AC розраховано на внутрішніх аудиторів, а 8A8 55/78 – на зовнішніх.

Проте основні підходи щодо змісту, оцінки та побудови ефективного внутрішнього контролю в організації є спільними, вони ґрунтуються на концепції C080, розробленою наприкінці 90-х років професійними бухгалтерськими та фінансовими організаціями США: Американського інституту сертифікованих громадських бухгалтерів; Американської Асоціації з обліку і звітності; Інституту фінансових керівників; Інституту внутрішніх аудиторів; Інституту фахівців управлінського обліку. Внутрішній контроль охоплює усі види діяльності суб'єкта господарювання: операційну, фінансову, інвестиційну та створює передумови для спостереження і перевірки процесу функціонування та фактичного стану управлінського об'єкта.

Так, внутрішній контроль - це процес збереження активів та їх ефективного використання, відстеження та запобігання економічним ризикам для досягнення мети діяльності підприємства. Концептуальна модель ризик-орієнтованого контролю COZO визначає основні поняття і характеристики внутрішнього контролю та його ключові компоненти: Внутрішній контроль - це засіб досягнення мети підприємства, а не самоціль. Внутрішній контроль здійснюється персоналом, тому персонал є важливою його ланкою, а не тільки правила, процедури й керівні документи. Від внутрішнього контролю власники і керівництво підприємства можуть очікувати тільки обґрунтованого рівня забезпечення досягнення поставлених цілей, а не абсолютної гарантії безпомилкової роботи. Внутрішній контроль забезпечує досягнення поставленої мети бізнесу або кількох цілей у суміжних сферах діяльності.

Отже, внутрішній контроль є одним із важливих факторів, що визначає ефективність діяльності суб'єктів господарювання. Раціональна та ефективна робота системи внутрішнього контролю базується, перш за все на правильному розумінні сутності, визначенні адекватних завдань, функцій, об'єктів, стандартів і норм контролю. При цьому надзвичайно важливим є врахування факторів, що визначають особливості побудови та існування контролю на підприємстві, серед яких форма власності, організаційно-правові форми господарювання, розміри та види діяльності інші специфічні характеристики кожного окремого суб'єкта господарювання.

Література:

1. Гініятів Р. *Ризик і контроль. Модель COSO* / Р. Гініятів. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.iaa-ru.ru
2. Ковтун Т.В. *Система внутрішнього контролю як невід'ємний елемент операційної системи підприємства* / Т.В. Ковтун // *Вісник Хмельницького національного університету*. – 2009. - № 6. – С.165-170.
3. Яценко В.М. *Внутрішній контроль на підприємствах України: проблеми розвитку та шляхи їх вирішення* / В.М. Яценко, Н.О. Пронь // *Збірник наукових праць ЧДТУ*. - Вип. 22. – 2009. - С.3-7.